

תקציר - דרכי טיפול בהטרדה מינית בתנועת הנוער העובד והלומד

רקע והקדמה:

מטרת מסמך זה היא להתמודד בצורה מרכזית תנועתית עם תופעה הולכת וגוברת של הטרדות ופגיעות מיניות בקרב האוכלוסייה כולה, בכל גיל ובכל מעמד - בעיקר כלפי בנות ונשים, אך גם כלפי בנים וגברים ולהבטיח טיפול הולם במקרים של פגיעות או הטרדות מיניות בתנועה. נוהל זה נגזר מהחוק להטרדה מינית תשנ"ח-1998 - אשר בין היתר, מחייב מעביד לפרסם תקנון למניעת הטרדה מינית במקום העבודה ולמנות אחראים במקום העבודה לעניין זה - ולקבוע דרכי טיפול ביעילות ובמהירות, בכל מקרה של הטרדה מינית שהוא לידיעתו.

מאחר ותנועת הנוער העובד והלומד איננה מקום עבודה נורמטיבי, יש להתאים את ההתייחסות לפגיעה מינית גם לגילאי המדריכים והחניכים וגם לאופייה הבלתי פורמאלי של התנועה, תוך שמירה על יצירת יחס רציני ועקבי לנושא הפגיעות המיניות בתנועה, ועל כן נוצר נוהל זה.

חשוב לציין שנוהל זה מתייחס הן למקרי פגיעה מינית והן למקרי הטרדה מינית:

1. בין חניכים, בין מדריכ/ה לחניכ/ה או בין חניכ/ה למדריכ/ה בזמן פעילות.
2. בין חניכים, בין מדריכ/ה לחניכ/ה או בין חניכ/ה למדריכ/ה שלא בזמן פעילות.
3. בין חניכים/חניכות, או מדריכים/מדריכות לבין אנשים/ נשים שאינם במסגרת התנועה. לצורך כתיבת נוהל זה נעזרנו בחוזר מנכ"ל משרד החינוך שעוסק בפגיעות מיניות שנעשות בבית הספר.

להלן שלבי הטיפול במקרה של פגיעה או הטרדה מינית בקרב הנוער העובד והלומד:

- דיווח ראשוני ופנימי: עם פניית החניכ/ה או עם היוודע למדריכ/ה על אירוע שיכול להיחשב כהטרדה מינית, על המדריכ/ה (הכוונה למדריכ/ה בכל גיל) לדווח לרכז/ת הישירה שלה. בכל מקרה על דבר התלונה להגיע לאוזני הרכז/ת במייד. הרכז/ת ת/יהיה אחראי/ת למנות מדריכ/ה בוגר/ת שמתאימ/ה לטיפול רגיש ועקבי בתלונה. בשלב זה, הרכז/ת ת/יידע את רכז/ת מעגל הפעילות על המקרה. הטיפול ע"י המדריכ/ה הבוגר/ת כולל בירור פרטי המקרה (ללא קיום תישאול של המעורבים) הגשת מסקנות והמלצות בכתב לרכז/ת המטפל/ת. חובת הדיווח הרשמית (ע"פ המוגדר בחוזר מנכ"ל משרד החינוך) מוטלת על הרכז/ת המטפל/ת. פגיעות או הטרדות בזמן פעילות תנועתית ידווחו בהודעת טקסט בטלפון הודעות חירום 054-6133200 (ביפר 3310 חלופי), עם רגישות מרבית לפרטיותם של המעורבים (שמות המעורבים ופרטי ההטרדה).
- במקרה שהחניכ/ה המתלוננ/ת פונה לגבי פגיעה שקרתה לה/ו בפעילות תנועתית - קיימת חובת דיווח: חובת הדיווח היא ליידע פקיד סעד/משטרה על המקרה. אנחנו נעדיף לדווח לפקיד סעד על מנת לאפשר טיפול חינוכי באירוע. הדיווח ייעשה בע"פ ובכתב ע"י הרכז/ת המטפל/ת. בכל מקרה - ובפרט אם לא ברורה מידת חומרת המעשה ואם חלה עליה חובת דיווח - יש ליידע ולהתייעץ עם רכזת פניות למקרה הטרדות מיניות בתנועה לפני הדיווח לפקיד סעד.
- במקרה שהחניכ/ה המתלוננ/ת פונה לגבי פגיעה שקרתה לה/ו שלא בפעילות תנועתית, הרכז/ת המטפל/ת ת/יידע בכתב את הגורמים המתאימים בבית הספר (יועצת ו/או מנהלת) ות/ידאג ללוות חינוכית את התמודדות החניכ/ה המתלוננ/ת ע"פ הנחיות הגורמים המטפלים בבית הספר. יש לשים לב שבית הספר ממלא אחר המוטל עליו ע"פ חוזר מנכ"ל, מיידע את ההורים ואת פקידת הסעד. חשוב להציע להיעזר במרכז סיוע טלפונית או ע"י תיאום פגישה.
- במקרה שהחניכ/ה המתלוננ/ת פונה לגבי פגיעה שקרתה לה ע"י מישהו מהמשפחה או אדם האחראי עליה, הרכז/ת המטפל/ת ת/יידע את פקידת הסעד בכתב ויפעל עפ"י הנחיות שלה. יש למנוע הישנות של פגיעה מינית ע"י יצירת הפרדה בפעילות התנועה בין החניכ/ה המתלוננ/ת לחניכ/ה הפוגע/ת. הפרדה זו חשובה מאוד לטובת תחושת ביטחון של החניכ/ה המתלוננ/ת ועליה להיעשות, גם אם באופן זמני, תוך 48 שעות מתלונת החניכ/ה בהחלטת הרכז/ת המטפל/ת. לדוגמא: לבקש מהחניכ/ה הפוגע/ת שלא להגיע לפעילות או לבקש מחבר/ת חוות הכשרה שלא לשהות בחווה אם התלונה היא של חבר/ת גרעין באותה חווה.

המשך הטיפול במידה שהמקרה קרה במסגרת פעילות תנועתית:

- בירור המקרה ופרטיו: חשוב לציין כי לנו אסור לחקור חניכים. חקירה מותרת רק למי שהוסמך לכך (פקיד סעד, חוקר נוער/ילדים). עם זאת, באחריותנו להבין את פרטי האירוע על מנת להוביל את הטיפול החינוכי במצב באופן רגיש ולגרום לחניכ/ה המתלוננת/ ולהוריה להרגיש שהיא מגובה ומלווה ע"י מדריכה מהתנועה, כך גם כלפי החניכ/ה הפוגע/ת:
- דיווח להורים: על הרכזת להיפגש עם ההורים לשיחה תוך יומיים לכל המאוחר על מנת ליידע אותם במקרה ובכיווני הפעולה כלפיו. הכוונה היא גם להורי המתלוננת/ וגם להורי הפוגע/ת. בכלל מוטל עלינו לשתף את ההורים בשלבים הראשונים של הטיפול במקרה. במידה והחניך/ה מתנגד/ת לספר להורים, יש לקיים התייעצות עם האחראית על התחום בתנועה, כדי לבחון האם וכיצד ניתן בכל זאת לערב את ההורים.
- אותה מדריכה בוגרת שמלווה את הטיפול במקרה תיפגש עם החניכ/ה שהתלוננת/ והוריה ובנפרד עם החניכ/ה הפוגע/ת.
- יש עדיפות גבוהה לכך שהחניכים יידעו את ההורים בדבר המקרה קודם למפגש או שיהיו נוכחים בו. אך אם החניכ/ה מסרב/ת לדבר עם ההורים על הנושא, באחריות הרכז/ת המטפלת/ ליצור קשר עם ההורים ליידע אותם במקרה, אלא אם קיים חשש או עבר של פגיעה בבית. במקרה זה נעביר את דיווח לפקידת הסעד ישירות.
- חשוב לערוך שיחה ראשונית עם ההורה בטלפון וליידע אותו על תוכן הפגישה, כולל ליידע את החניכה שאנחנו נפנה להוריו.
- אין להביא את החניכים לעימות אחד עם השני לצורך בירור המקרה.
- בפגישה עם החניכ/ה המתלוננת על הרכז/ת להבהיר וליידע שזכותו/ה של החניכ/ה להגיש תלונה במשטרה ובמידה שיוחלט לפנות למשטרה נתמוך בהחלטה זו.
- חשוב להציע לפנות לאחד ממרכזי הסיוע, טלפונית או ע"י תיאום פגישה. כמו כן, על הרכז/ת לסכם בפגישה עם המתלוננת/ על רצונה לגבי המשך המפגש עם החניכ/ה הפוגע/ת במסגרת הפעילות.
- בכל מקרה בירור הפרטים יעשה תוך 4 ימים לכל המאוחר.
- דיווח לפקידת הסעד והיועצת: לאחר הדיווח להורים, ולאחר שיידענו אותם בכך שאנו מחויבים לדווח לגורמים הטיפולים, נעביר דיווח בכתב לפקידת הסעד וליועצת ביה"ס.
- לאחר פגישה עם החניכים והוריהם הרכז/ת תחליט עם המדריכות הישירות של החניכים על מימוש ההפרדה ביניהם על מנת לתרום לתחושת המוגנות של החניכ/ה המתלוננת/ תוך הפעלת רגישות במידת הצורך כלפי החניכ/ה הפוגע/ת.

האפשרויות:

- הרחקה של החניכ/ה הפוגע/ת מהחניכ/ה המתלוננת/ בתוך מסגרת פעילות משותפת - להוציא את החניכ/ה הפוגע/ת מהקבוצה, למנוע החניכים להיפגש ע"י שינוי שעות הפעילות וכו'.
- הרחקה לתקופה מוגדרת מראש של החניכ/ה הפוגע/ת בהתניה של עירוב אנשי מקצוע בנושא.
- הרחקה לצמיתות של החניכ/ה הפוגע/ת ממקום הפעילות או העברת מדריכ/ה פוגע/ת מתפקידו/ה.

טיפול בסביבת המקרה:

- יש לפרש לחניכים את מה שקרה או את סיבת היעדרותו/היעדרותה של החניכ/ה הפוגע/ת מהפעילות תוך שמירה על רגישות ופרטיות המקרה, כלומר להתייחס להיעדרותו / היעדרותה בלי לתאר את פרטי המקרה. במקביל, יש לבקש מהחניכ/ה שהורחק/ה מסביבת הפעילות, לשמור על פרטיות ולא להרחיב בפרטים על נסיבות ההרחקה.
- יש לקיים שיחה עם סביבת ההדרכה של החניכים - עם צוות ההדרכה המצומצם במוקד הפעילות - על מנת להנחות אותם להתייחס ברגישות ואחריות לתגובות של חניכים אחרים למה שהתרחש. במידת הצורך, אם המקרה חשוף וגלוי לכל, יש לתת לכלל המדריכים כלים להתייחסות לתגובות החניכים ובכל מקרה לדרוש את שמירת הפרטיות הנדרשת כלפי החניכים המעורבים בעניין.
- תיעוד: על הרכזת המטפלת במקרה, לכתוב את פרטי המקרה ע"פ הבירור שנעשה ואת רצף ההחלטות שהתקבלו כולל התייעצות וההמלצות שליוו את קבלת ההחלטות. המסמכים הקשורים במקרה יתויק במקום חסוי אצל הרכזת המטפלת, רכזת ההטרדות המיניות ורכז מעגל הפעילות.